

Cealkámušat Sámiid 22. konfereanssas

Cealkámuš 1: Mearraluossabivdu vuoddoealáhussan ja mearrasámi kulturguoddin

Sámekonfereansa muittuha ahte mearraluossabivdu lea dehálaš vuodđun mearrasámi kultuvrras. Mearraluossabivdu lea maid dehálaš oassin árbevirolaš sámi biebmovuogádagas. Sámekonfereansa dáhttu Sámiráđi bargat dan ovdii ahte nannet mearrasámi vuoigatvuodaid, ja dan oktavuodas maid beassanvejolašvuoda mearraluossabivdui mearas ja jogain. Sámekonfereansa dáhttu Sámiráđi álggahit barggu čalmmustahttit mearrasámi vuoigatvuodaid ja mearrasámi historjjá, man ulbmilin lea ahte stáhtat galget bearráigeahččat ahte mearrasámi vuoigatvuoddat čuvvot álgoálbmotrivttiid ja álbmotrievtti.

Cealkámuš 2: Ahkeolbmuid oassálastinrievttit

Sámiid konfereansa ávžžuha, ahte Sámedikkiit ja buot sámedutkanlágádusat galget lea aktiivvalaččat buotlágan sámi ahkeolbmuide guoskevaš áššiin ja dutkamušain.

Sámiid konfereansa ávžžuha Sámedikkiid vuodđudit boarrásiid ráđiid, dahje dan sullasaš hálddahušdoaimmaid, masa várrejuvvojit mearreruđat ja hálddahušcálli.

Sámekonferánsa giktala buot áigeguovdilis ásahusaid hábmet doaimmaid mo sámi ahkeolbmuid doaimmat galget ovddiduvvot davviriikalaččat. Oaiveulbmilin lea ahte buot hálddahušlaš doaibmit galget váldit vuhtii ahkeolbmuid oassálastimii guoskevaš vuoigatvuođaid.

Cealkámuš 3: Duohtandahkat sámi vuoigatvuodaid

Sámiid 22. konfereansa fuomáša ja árvvusatná ahte sámi vuoigatvuodat Suomas, Ruotas ja Norggas leat vuoitán ja ovdánan riektivuogádagain. Sámiid 22. konfereansa váldá rámisvuodain vuostá dan barggu maid riekteguoddit Fovsenis¹, Girjasis² ja Ohcejogas ja Veahčatjogas³ leat bargan suddjet sámi álbmoga vuoigatvuodaid.

Sámiid 22. konfereansa vuorjašumiin fuomáša ahte stáhtat eai doahttal ovdáneami dáid diggeáššiin. Lea balddihahtti ahte duomuid doahttaleapmi lea bisánan. Sámiid 22. konfereansa deattuha ahte dát lea duodalaš ovdáneapmi mii čuohcá sápmelaččaid riektesihkarvuhtii ja áitá riektestáhta vuoddoárvvuid.

Sámiid 22. konfereansa gáibida ahte stáhtat dalán álget duohtandahkat sámi vuoigatvuodaid nu mo dat leat dohkkehuvvon duomuin Fovsen njarke, Girjas ja Ohcejohka ja Veahčatjohka áššiin.

---

¹ I dom av 11. oktober 2021 (HR-2021-1975-) kom Høyesterett i storkammer til at Norge hadde krenket landets folkerettslige forpliktelser overfor samene. Krenkelsen besto i at NVE og Olje- og energi-departementet hadde gitt konsesjon til bygging av vindkraftverkene Roan og Storheia på beitene til to reindriftssiidaer på Fosen i Trøndelag. Byggingen av de to kraftverkene, som til sammen er Norges største, ble funnet å være i strid med siidaenes rettigheter etter FN-konvensjonen om sivile og politiske rettigheter (SP) art. 27

² Girjasmålet behandlade frågan om upplåtelsesrätten till småviltsjakt och fiske inom en samebys område. Parterna i målet var Girjas sameby och svenska staten, vars talan fördes av Justitiekanslern (JK). Målet avgjordes av Högsta domstolen, som den 23 januari 2020 fann att Girjas sameby på grund av urminnes hävd har en ensamrätt att upplåta jakt och fiske på området, samt att staten saknar sådan upplåtelsesrätt.

³ Supreme Court of Finland's verdicts (KKO:2022:25 and KKO:2022:26) – Fishing restriction imposed on the Sámi indigenous people and its relationship to their fundamental rights (game offence)

Cealkámuš 4: Duohtandahkat sámi doaimmashehttejuvvon olbmuid vuoigatvuodaid

ON konvenšuvdna doaimmashehttejuvvon olbmuid ektui (CRPD) lea dehálaš konvenšuvdna, maddái midjiide Sámis. Lea dárbblaš midjiide buohkaide ahte mis lea giella, kultuvra ja deaivvadanbáikkit olahanmutter. Sámis, ovdamearkka dihtii, ii gávdno sierra organisašuvdna doaimmashehttejuvvon olbmuid várás mii ovddidivčče sámi geahččanguovllu dáid áššiin. Sámi geahččanguovllus leat albmosis deaivvadanbáikkit čatnon albmosis kultuvrii, nu go boazodollui. Dat ii leat heivehuvvon juvlastuoluide ii ge leat vejolaš bealjehis olbmuid geat geavahit giehtagiela váldit dulkka mielde. Dát mearkkaša ahte oallugat min servodagas eai beasa váldit oasi iežaset kultuvrras.

Sámekonfereansa ávžžuha Sámiráđi oheat vejolašvuodaid váikkuhit stáhtaid nu ahte ON konvenšuvdna doaimmashehttejuvvon olbmuid ektui šattašii oassin riikkaid dálá lágaide.

Cealkámuš 5: Oktasaš Sápmi

Sámiráđi miellahttosearvvit leat čoahkkanan Sámiid 22. konferensii borgemánu 11.-14. beivviid 2022. Dán jagi lea 30 jagi áigi gollan das rájes go sápmelaččat Ruošša bealde rájá virggálaččat besse leat miellahttun Sámiráđis. Go mii leat čoahkkanan dán konferensii, dálá geopolitihkalaš dilli Ukraina soađi geažil, dagaha veadjemeahttumin min álbmogii Ruošša bealde rájá searvat konferensii. Lea juohke láhkai mearkkašahtti ahte oassi min sámi servodagas váilo konfereanssas. Ohpihii mii vásihat mo váikkuha go stáhtaráját mannet rastá Sámi. Vaikke dálá dilli dagaha ahte mis dál ii sáhte virggálaš ovttasbargu iežamet álbmogiin Ruošša bealde rájá, mii áigut doalahit oktiigullevašvuoda oktan álbmogiin. Mii illudat dan beaivái go mii beassat fas deaivvadit ja joatkit ovttasbarggu buot dásiin.

Sámiid 22. konfereansa geardduha sániid ovddit háve rájes go konfereansa lágiduvvui Váhčiris jagis 1971, Sámiid 7. konferensii;

“Mii leat sámit ja mii háliidit leat sámit, eat dađi eanet eat ge unnit go máilmmi eará álbmogat. Mii leat okta álbmot ja mis lea min iežamet ássanguovlu, min iežamet giella ja min iežamet kultuvra- ja servodatstruktuvra. Áiggiid mielde mii leat skáhppun áigáiboađu ja eallán Sámeeatnamis ja mis lea kultuvra man mii doaivut ovdánit ja eallit viidáseappot.”

Sámiid 22. konfereansa maid geardduha sániid Sámiid 13. konfereanssas Åres jagis 1986:

“Mii, sámit, leat oktasáš čearda, eaige riikkaid rájit galgga rihkkut min čeardda oktavuoda”

SÁMIRÁĐĐI
SAAMELAISNEUVOSTO
SAMERÁDET
COIŌ3 CAAMOB
SAAMI COUNCIL

Cealkámuš 6: Bohcco dearvvašvuohta

Sámiid 22. konfereansa muittuha ahte boazu lea vuodđun sámegielaide ja sámi kultuvrii. Sámekonfereansa oaidná vuorjašumiin mo olbmodaguhan dálkkádatroassu ja sisabahkemat eatnamiidda heajos láhkai váikkuhit árbevirolaš guohtuneatnamiidda. Sámekonfereansa ávžžuha Sámiráđi váldit atnui sihke árbevirolaš máhtu ja oarjemáilmmi diehtaga nannet ja suddjet boazodoalu rivttiid nu ahte bohccot fidnejit lunddolaš guohtumiid ja árbevirolaš guohtuneatnamiid.

Cealkámuš 7: Sápmi-EU strategiija čuovvoleapmi

Sámiid 22. konfereansa bures váldá vuostá Sápmi-EU strategiija mii lea álmuhuvvon sámekonfereanssas, ja fuomáša giitevašvuodain sámi áššedovdiid searvama dán bargui. Sámekonfereansa bivdá Sámiráđi ain vuoruhit hukset Sápmi-EU searvevuoda ja joatkit ovddidit dán barggu ovttasráđiid buot osiiguin politihkalaš ja siviila sámi servodagain mas erenoamážit deattuhuvvo čadahit ja čuovvolit evttohusaid Sápmi-EU strategiijas. Sámekonfereansa erenoamážit deattuha dárbbu joatkit oččodit oktasaš ulbmiliid EU ruhtadanvuogádagaide nu ahte fátmmasta ja doahttala árbevirolaš sámi eallinvuogi ja ja árbevirolaš sámi biebmovuogádagaid.